

## 1. ELS CONDICIONAMENTS GEOGRÀFICS:

### 1.1 La situació de la Península Ibèrica:

Esta situada entre Europa i Àfrica, d'una banda, i entre l'Atlàntic i el Mediterrani.

La posició excèntrica d'Espanya respecte d'Europa, a la qual es troba unida només per l'istme muntanyós dels Pirineus, ha estat utilitzada per a justificar les dificultats de relació amb Europa en determinats períodes històrics. La proximitat al continent Africà pont euroafricà que de vegades ha constituït un factor d'aïllament i altres vegades de contacte.

La situació estratègica ha facilitat l'arribada d'influències diverses.

- El traçat quasi rectilini del litoral peninsular, confereix un aspecte massís i compacte.
- L'elevada altitud mitjana de la Península Ibèrica el situa com el segon més muntanyós d'Europa.
- La configuració perifèrica del relleu.

## 2. ELS PRIMERS POBLADORS:

Els recents descobriments arqueològics que s'han fet a la Península Ibèrica confirmen la importància d'aquest territori a l'hora d'explicar l'antiguitat dels primers pobladors europeus, que van arribar des del continent Africà. El jaciment d'**Atapuerca** (Burgos) de restes d'uns homínids, un nou espècimen (**Homo antecessor**) i que permeten situar **aquests pobladors com els més antics del continent europeu**.

### 2.1. El paleolític peninsular:

Els **primers pobladors peninsulars** no produïen aliments i la seua supervivència es basava en la caça, la pesca i la recol·lecció de fruits. Eren **nòmades**, organització social col·lectiva, no tenien una clara divisió del treball ni tampoc jerarquització social, utilitzaven l'**economia depredadora** (no produïen, depredaven).

#### **El paleolític Inferior.**

**El paleolític Mitjà**, l'home de neandertal, principals jaciments: Cantàbria (El Castillo) i València (Cova Negra).

**El paleolític Superior**, l'home de Cromanyó (semblant a l'home actual), un gran perfeccionament i especialització en les indústries lítiques i a l'aparició de **l'art rupestre** i mobiliari. En la zona **cantàbrica** destaquen les coves d'El Castillo, El Pindal, Tito Bustillo i, sobretot **Altamira**. En l'àrea **Llevantina** mereixen una atenció especial les pintures que s'han trobat en aixoplucs a l'aire lliure que presenten una marcada **tendència a l'esquematzació**.

### 2.2 Els primers agricultors (el neolític):

7.000 anys fa que aparegueren **les primeres comunitats neolítiques** que començaren a la producció d'aliments, de ceràmica i els primers teixits i van ser els creadors de les primeres comunitats estables (poblats).

La **primera fase del Neolític** s'identifica per l'elaboració de la ceràmica anomenada **cardial** (decoració amb mol·luscos).

La **segona fase** es localitza fonamentalment a Catalunya, es caracteritza per les seues manifestacions fúnebres; **cultura dels sepulcres de fossa**.

### 2.3 Les societats amb metal·lúrgia:

Al llarg del tercer i del segon mil·lenni es va introduir un nou avenç tecnològic: la **metal·lúrgia del coure**, primer, i la del bronze, després. També es caracteritza per l'aparició del **megalitisme**.

Al voltant de l'any 2.000 coneixem la **cultura de Los Millares** (Almeria) i la del **vas campaniforme** (tipus de ceràmica) que es relaciona amb el comerç dels metalls.

Al **final del segon mil·lenni** va ser una època de canvis considerables per a la Península. Els pobladors espanyols (ibers) es veieren acompanyats pels pobles indoeuropeus que arribaven a la Península a través dels Pirineus, i fenicis, grecs i cartaginesos ho feien pel Mediterrani.

**Cap al 1.800** comencem a tenir notícies escrites sobre els habitants de la Península Ibèrica, fonamentalment textos escrits per historiadors grecs i romans. Gràcies a ells sabem que en aquella època van entrar a la Península Ibèrica **emigrants indoeuropeus i comerciants mediterranis** i a les regions meridionals de la Península va florir el **regne dels Tartessos**.

## 3 INVASIONS, COLONITZACIONS I POBLES INDÍGENES:

### 3.1 Migracions indoeuropees i colonitzacions:

Des del final del segle XI fins aproximadament el final del segle VI grups de **pobles indoeuropeus** entraren a la Península pels passos naturals dels Pirineus buscant noves terres per poder-s'hi establir. Tots aquest pobles (els celtes) **coneixien el ferro** i a més tenien una economia que es basava en l'agricultura i en la ramaderia.

L'àrea meridional de la Península, rica en coure, plata i or va ser el lloc que triaren els fenicis, grecs i cartaginesos. Els **fenicis** fundaren les seues primeres colònies al sud-est peninsular on destaca Gadir (Cadis). Els **grecs** fundaren enclavaments colonials, com Empúries i Mainake. L'arribada dels **cartaginesos** continuaren la tasca colonitzadora iniciada pels fenicis. Van fundar colònies a Eivissa (Ibusim) i Almeria (Villarico) i Cartago Nova.

Els **contactes comercials** entre els colonitzadors púnics i fenicis van afavorir el desenvolupament agrícola dels pobles peninsulars. El comerç afavorí l'ús de la **moneda** i el desenvolupament de l'**urbanisme** i de l'**escriptura**.

### 3.2 Ibers i celtes:

La Península Ibèrica es dividia en **dues zones culturals diferents**. Els ibers, influïts pel contacte amb les colonitzacions púnica i grega, que es situaven a la costa est i sud. La resta de la Península estava habitada per pobles celtes.

Els **pobles ibèrics**, presentaven una economia bàsicament agrícola, basada en els cereals, la vinya i l'olivera, però també conreaven plantes per a ús tèxtil (lli o espart). Explotaren les mines i desenvoluparen una metal·lúrgia important, entre la qual destaca la fabricació d'armes (falcata ibèrica) i l'orfebreria.

Els **pobles celtes**, desenvoluparen una agricultura més aviat pobresa que es basava en el cultiu dels cereals, mentre que els habitants del sistema central i ibèric eren fonamentalment ramaders. Els seus treballs artesans de ceràmica, teixit o la fabricació d'estris de bronze eren de menys qualitat i destinaven fonamentalment a l'autoconsum. Els **agricultors eren sedentaris i vivien en poblats** (castra) mentre que els **ramaders es**

**practicava un cert nomadisme.**

#### 4 LA ROMANITZACIÓ D'HISPÀNIA:

La presència de Roma a la Península Ibèrica es va allargar des del final de segle II (moment en què s'inicià la conquesta) fins al començament del segle V (amb el desmembrament de l'imperi Romà) va afavorir l'assentament a Hispània d'alguns grups de pobles germànics.

- La conquesta:

La submissió de la totalitat dels pobles indígenes (ibers i celtas) que poblaven la Península va durar aproximadament dos-cents anys. L'arribada dels romans a la Península es produí dins de l'escenari general de la Segona Guerra Púnica, es a dir, de l'enfrontament entre Roma i Cartago.

**Primera etapa:** Desembarcaren a Empúries l'any 18aC., van lluitar contra els cartaginesos i cap al 202aC. els romans van aconseguir dominar la costa mediterrània i expulsar els cartaginesos.

**Segona etapa:** Des del 154aC fins al 133aC les guerres contra els pobles de la Meseta va ser una guerra llarga a causa de la resistència fonamentalment de lusitans i celtibers.

**Tercera etapa:** Des del 29aC fins al 19aC, ja en època de l'emperador August, van ser sotmeses les bel·licoses tribus de càntabres, àsturs i així es va donar per acabada la conquesta de la Península:

- Hispània, província romana (la romanització)

**ASPECTES ADMINISTRATIUS:** Hispània queda dividida en províncies.

**ASPECTES SOCIALS I ECONÒMICS:** Les estructures socials i econòmiques pròpies del sistema romà, mà d'obra esclava, l'ús de la moneda i la formació de classes socials.

**ASPECTES URBANÍSTICS:** La ciutat (unitat politicoadministrativa bàsica), l'urbanisme romà i monuments.

**ASPECTES DE TRANSPORTS I COMUNICACIÓ:** Les ciutats estaven unides per una xarxa de calçades; La **Via Argentea**, que unia **Emerita Augusta** (Mèrida) amb **Asturica Augusta**.

**ASPECTES CULTURALS:** La presència romana va provocar la introducció a Hispània d'elements culturals que van donar lloc al que es coneix com a **romanització**. Així, les llengües indígenes van anar deixant pas al llatí; la religió romana, i més endavant la cristiana, s'anà imposant, les seues institucions van acabar cohesionant dins de l'Imperi. A partir del segle III es va concedir la ciutadania romana a tots els habitants de l'Imperi.

- La crisi del segle III (La decadència)

El final de les grans conquestes i la concessió del dret de ciutadania al conjunt de l'Imperi van produir una **disminució considerable dels ingressos fiscals de l'Estat i un encariment progressiu de la mà d'obra esclava**. Com a conseqüència, els sistema de producció esclavista va deixar de ser rendible; el comerç, l'artesanat experimentaren un important alentiment, les ciutats es van despoblar i les arques de l'imperi es mostraren amb menys recursos. Les províncies hispanes van patir els efectes d'aquesta situació. Els enfrontaments derivats de la defensa de les fronteres de l'Imperi provocaren un col·lapse del comerç que Hispània mantenia amb la resta del món romà. Els saquejos i les revoltes camperoles subsegüents van enfonsar definitivament l'economia i la vida urbana. A partir d'aquest moment Hispània ja no es va recuperar.

## 5 EL REGNE VISIGÒTIC:

A partir del segle III es va iniciar un llarg procés de crisi, tant econòmica com social i política, a més, als problemes interns es va afegir, durant el segle V, un factor extern: la pressió dels pobles bàrbars damunt de les fronteres de l'Imperi. A Hispània, a partir del segle V, la presència dels **visigots**, va donar origen al regne visigòtic que es va mantenir a la Península fins a la invasió musulmana del 711.

### 5.1 La creació i evolució del regne visigòtic:

L'any 409 diversos pobles bàrbars, van travessar les fronteres de l'Imperi i acabaren penetrant a Hispània. Per frenar el seu avanç, l'afeblit Estat romà va pactar amb un altre poble bàrbar ja romanitzat, els visigots, un acord perquè s'establiren al **sud de la Gàl·lia i protegiren i controlaren els territoris d'Hispània**. Entre el 416 i el 476 els visigots van fer fora alans i vàndals.

En desaparèixer l'Imperi el 476, el regne visigòtic, estès des del Loira fins al Tajo, va assolir la total independència. Durant els anys següents els visigots van continuar consolidant el seu poder a Hispània i nombroses famílies es van establir a les valls del Duero i del Tajo. Mentrestant, eren desplaçats de la Gàl·lia dels francs i en van ser expulsats definitivament l'any 507. A partir d'aquest moment els visigots **organitzaren una monarquia amb la capital a Toledo**.

### 5.2 L'organització de la monarquia visigòtica:

Encara que els invasors van ser numèricament pocs, van aconseguir de consolidar el regne de Toledo durant més de dos-cents anys, durant portà a terme un procés de **fusió de cultures** entre la minoria germànica i la majoria de la població, de tradició hispanoromana. La monarquia visigòtica va aconseguir construir el seu domini damunt de les terres peninsulars a partir d'un procés d'**uniformització territorial, política i jurídica**.

#### **Político-territorial:**

Els visigots dominaren i unificaren als pobles bàrbars i altres que hi havia a la península de la següent manera: El rei Leovigild i el seu fill Recared entre els anys 686–628 expulsaren de la península als sueus, vicentins i dominaren als pobles vascons, càntabres i àsturs. Hispània podia considerarse com una unitat política.

#### **Jurídico-social:**

Els visigots i els hispanoromans formaren dos comunitats diferent, que es regien per lleis distintes i que per exemple: el matrimoni estava prohibit (entre ells). Açò constituïa un gran problema de convivència que el rei Recesvint va solucionar amb la publicació d'una llei comú per a tots: Llibre dels Judicis (LIBER IUDICIORUM) 672, a partir d'aquesta llei els matrimonis mixtos ja eren vàlids.

#### **Religiosa:**

Practicaven la religió arriana (provinent d'Arrió) que provenia del cristianisme i creia, predicava que Jesucrist no era Deu, sinó, únicament un home amb poder extraordinaris i que havia fet obres meravelloses. En un primer moment els visigots que eren Arrians obligaren a que, els hispanoromans es convertiren, però no ho aconseguiren, i aleshores ells es convertiren al cristianisme; el rei Recared i tots els seus nobles, l'any 589 i al 3r concili de Toledo es convertiren al cristianisme, començar a parlar de la unitat religiosa.

Aquesta qüestió de la unitat institucional de hispània durant els visigots a tingut una gran importància en la història en referència a la pregunta de ¿Què és España?. Sobretot a servit de base a aquells que son partidaris de la unitat total d'Espanya davant als que ho son d'una Espanya unida però amb autonomies.

Nosaltres en referència a aquest tema, partirem de la idea bàsica que parteix de la constitució i que afirma que Espanya s'estructura **en una unitat en la diversitat** acceptant la diversitat de les distintes zones però també afirmant la unitat de totes elles.

### 5.3 La cultura i l'art:

En l'activitat artística destaquen l'orfebreria i l'arquitectura. A l'àrea septentrional de la Península s'han conservat un cert nombre de menudes esglésies.

## 6 AL-ÀNDALUS: UN ESTAT HISPANOMUSULMÀ:

L'any 711 un **exèrcit de berbers** sota el comandament de Tariq va travessar l'estret de Gibraltar, va vèncer l'últim rei visigot i començà la conquesta de la Península. Cap al 718 pràcticament tota la **Península havia estat conquerida de manera quasi incruenta**, la noblesa visigòtica pactà la submissió i el pagament de tributs als invasors a canvi de la conservació de les seues terres. Més de cinc-cents anys **l'Islam va tenir una presència hegemònica a la Península Ibèrica**.

### 6.1 La configuració de l'Estat andalusí:

**1ª part:** Entre el 714 i el 755 Al-Àndalus va estar governada per **valís dependents de Damasc**.

**2ª part:** L'arribada a la Península d'Abd al-Rahman, va convertir el territori en un **emirat independent**.

**3ª part:** Des del 912 fins 1036, Abd al-Rahman III es va sentir prou fort per proclamar la independència religiosa i va proclamar **el Califat de Còrdova**.

**4ª part:** Començament del segle XI, en pocs anys el Califat es va anar descomponent en més de vint-i-cinc regnes de taifes i això va ser l'inici de la descomposició de l'Islam peninsular. La pressió dels regnes cristians del nord es van anar fent cada vegada més forta i les diferents taifes van anar sent conquistades. Al final del segle XIII pràcticament a tot Al-Àndalus va ser incorporat als regnes del nord, només va sobreviure el regnat de Granada, fins l'any 1492 (**5ª part**).

### 6.2 El desenvolupament agrícola i urbà:

El nou Estat musulmà aportà un notable desenvolupament a l'agricultura, al comerç i a les ciutats. Es van **desenvolupar una economia basada en els intercanvis**, amb el nord d'Àfrica i amb els regnes cristians. El comerç va estimular la circulació monetària i les monedes musulmanes.

L'agricultura i l'economia va millorar la producció gràcies al regadiu. Van tenir una atenció especial aquells productes de comercialització rendible o d'utilitat artesana.

Les ciutats van ser el centre de la vida econòmica, social i cultural, els grans mercats (soc), el centre de les ciutats (medina) es trobava emmurallat i hi havia els grans edificis públics, com les mesquites, els palaus i les escoles i també les zones comercials (mercat dels sedaires). Els barris exteriors a la muralla constituïen els ravalers. Còrdova, era el centre econòmic i cultural d'Al-Àndalus i es va convertir en la ciutat més gran de l'Europa Occidental.

### 6.3 Pluralitat ètnica i esplendor cultural:

#### SOCIETAT:

La societat andalusina presentava una notable pluralitat ètnica i religiosa. El grup més privilegiat estava

format pels **baladins** (aquells que tenien avantpassats àrabs), hi havia els **berbers** procedents del nord d'Àfrica i els **muladí**s (hispanos convertits a l'Islam), els **mossàrabs** (hispanos que havien conservat la religió cristiana) i els **jueus**.

## CULTURA:

### Aspecte científic:

L'Espanya musulmana va tenir un gran desenvolupament científic i cultural. Les ciències pràctiques, com la medicina, l'astronomia, les matemàtiques i l'agronomia. També es cultivà la filosofia (Averrois), la història, la geografia (al-Idrisi), la música i la poesia, però va ser en l'art, i sobretot l'arquitectura, on l'Islam va deixar l'empremta més característica.

### Aspecte artístic:

Aquesta esplendor arquitectònica, basada més en la profusió decorativa que en la riquesa dels materials constructius utilitzats. Va sorgir així un art hispanoàrab. L'arc de ferradura, els arcs policromats, els mosaics i l'ornamentació en relleus de guix. Els musulmans tenen prohibit representar la figura humana, no hi ha ninguna pintura ni escultura humana. També la llengua àrab deixà la seua empremta en la llengua castellana, la nostra llengua conserva moltes paraules d'origen àrab, però no tantes com el castellà.

## 7 ELS REGNES HISPANOCRISTIANS DURANT L'EDAT MITJANA (segles VIII–XV)

La reconquesta es el període que des del 718 fins al 1492, es a dir, el temps que tardaren els cristians en recuperar el terreny d'Hispania que havien conquerit els musulmans. Esta definició hi ha que adoptar-la amb una mica de sospita; perquè pareix afirmar que els únics espanyols eren els cristians, que en la realitat es que, tants espanyols eren uns com altres i a més no sempre estigueren lluitant cristians i musulmans, va haver molts períodes de pau. Aleshores, si usem el terme de la reconquesta hem de saber que volem dir.

### 7.1 Formació i consolidació dels primers regnes:

#### Regnes occidentals:

L'origen del nucli cantàbric va lligat a la mítica batalla de Covadonga (718). L'arribada de fugitius hispanogots van donar com a resultat la creació del regne asturià, que va reivindicar el principi cristià i monàrquic com a legitimador de la seua continuïtat amb la tradició visigòtica. Eren els regnes de Astúries, Lleó i Castella.

#### Regnes Orientals:

D'altra banda, a tots els Pirineus, des de Navarra fins a Catalunya, les comunitats cristianes que havien restat lliures del domini islàmic van conèixer la ingerència del regne franc. Els francs, després d'haver aturat l'expansió musulmana, va establir l'anomenada **Marca Hispànica** per garantir la defensa del seu imperi. La descomposició de l'Imperi Carolingi en el segle IX va provocar l'aparició de tot un conjunt de menuts Estats pirinencs, els anomenats comtats catalans. Mentrestant, al Pirineu Occidental, l'originari comtat de Pamplona es transformà en regne de Navarra, que va acabar absorbint el minúscul comtat d'Aragó.

En el transcurs dels segles els menuts regnes i comtats del nord van conèixer un procés de solidesa política i militar que els va convertir en poderosos regnes. Les terres castellanoleonese, unides amb el nom de regne de Castella. La **corona d'Aragó**, formada per la unió d'Aragó i els comtats catalans, aspirava a dominar vastos territoris a l'altra banda dels Pirineus, Atenes i Neopàtria. El **regne de Navarra**, com que va veure limitades les seues possibilitats d'expansió cap al sud, es va anar desvinculant de la política dels Estats

hispanics i s'anà integrant poc a poc en l'àrea d'influència francesa.

## 7.2 L'expansió territorial i la repoblació:

Fins a l'època del Califat de Còrdova la mateixa feblesa dels Estats del nord, juntament amb la superioritat militar i econòmica del Califat, va permetre pocs avenços territorials. Va ser a partir de la seua descomposició en regnes de taifes (1031) que els regnes cristians es van veure amb prou força per llançar un atac sistemàtic damunt de les terres andalusines, que amb avenços i retrocessos es va allargar durant uns quants segles.

Paral·lelament la Reconquesta es va produir un procés de repoblació de les terres ocupades o conquerides que va exercir una gran influència en la posterior estructura de la propietat i en el desenvolupament social dels regnes peninsulars.

A la primera meitat del segle XIII va haver-hi una gran expansió dels regnes cristians, sobretot a partir de la disgregació del poder almohade després de la derrota de **Las Navas d Tolosa** (1212). Els dos grans regnes peninsulars es van llançar a la conquesta: Jaume I d'Aragó va conquerir les Balears (1231–1235), el Regne de València (1235–1245) i el de Múrcia, que finalment va ser lliurat al seu gendre Alfons X de Castella (1266) mentre que Ferran III de Castella, va entrar en les grans ciutats andalusines: Còrdova, Jaén i Sevilla. Només el regne de Granada deixava testimoni de la presència musulmana a la Península.

## 7.3 L'estructura dels regnes hispànics:

Els tres grans regnes peninsulars, Castella, Aragó i Navarra, malgrat que tenien una estructura política semblant, basada en tres institucions: monarquia, les Corts i els municipis, presentaven algunes diferències notables. A Castella la monarquia va tenir un caràcter menys feudal que la Corona d'Aragó i el rei gaudia de poders més extensos (militar, legislatiu i judicial). Aragó l'arrelament de les estructures feudals i del poder nobiliari més gran van imposar el pactisme, pel qual el monarca es veia sotmès al control de la noblesa a través de les Corts i es comprometia a mantenir el dret i els costums del país.

## 7.4 La crisi de la baixa Edat Mitjana:

Els anys que transcorregueren entre l'expansió de la Pesta Negra i l'inici del regnat dels Reis Catòlics van ser a la Península, igual que a la resta d'Europa, temps de crisi econòmica, de catàstrofes demogràfiques, d'enfrontaments civils i de transformacions polítiques. Però, igual que a la resta d'Europa, aquests signes anunciaven el pas del món medieval al món modern.

# 8. LA CREACIÓ DE L'ESTAT MODERN. ELS REIS CATÒLICS:

L'època que va des del final del segle XV fins a la primera part del segle XVI és en la història europea una etapa en què poderosos monarques van consolidar el poder a la Corona i dedicaren els seus esforços a la creació d'uns Estats forts, unificats i centralitzats i controlats pel rei (monarquia autoritària).

Els regnes hispànics Isabel I de Castella i Ferran II d'Aragó, els Reis Catòlics, encarnen la monarquia que va començar aquest procés de que va obrir pas a la dinastia dels Àustries, que va consolidar el model de l'imperi hispànic durant els segles XVI i XVII. Ací Espanya era la primera potència mundial.

## 8.1 El regnat dels Reis Catòlics:

Unitat territorial:

La Monarquia Hispànica s'ha d'entendre com la unió dinàstica de dos regnes (Castella i Aragó). Cada regne va continuar regint-se amb les seues lleis i institucions tradicionals i d'aquesta manera es conformà com un Estat

plural i no unitari. Però els monarques coincidien en la necessitat de completar la unificació territorial

dels regnes hispànics com a base de un Estat fort i poderós. Així Castella s'annexionà el regne de Granada el 1492. Ferran d'Aragó, sent ja regent de Castella després de la mort d'Isabel, es va incorporar Navarra.

Al mateix temps de la unificació territorial, els monarques també van imposar **la unitat religiosa**, la imposició del catolicisme com a única religió de l'Estat. Es creà el Tribunal de **la Santa Inquisició**. Aquesta política es va completar amb el Decret d'expulsió dels jueus i amb la conversió forçosa dels musulmans (1501).

Unitat política:

Ara els monarques també coincidien en la necessitat d'imposar la seua autoritat a la noblesa, que durant la baixa Edat Mitjana s'havia aixecat reiteradament contra el poder reial.

Els monarques també van organitzar una **sèrie d'institucions eficaces** per afermar l'autoritat reial. Així, crearen **un exèrcit permanent** al servei de la Corona i, per tal de reforçar la política exterior, organitzaren en un cos permanent que atenia els afers diplomàtics (ambaixadors).

Tres tipus de monarquia:

**Absoluta:** El rei té tots els poders: L'estat soc jo.

**Feudal:** Rex primus inter pares El rei es el primer entre els iguals.

**Autoritària:** Els reis catòlics volen fer-se amb els poders s. XVI amb la llei de la primogenitura.

Els nobles tenien al seu territori 3 drets:

**Polític militar:** La governació del territori i el tenir un exercit.

**Jurisdiccional:** Jutjar als seus camperols.

**Econòmic:** La propietat de les terres i dret d'arrendament.

8.2 L'expansió territorial. El descobriment d'Amèrica:

Política matrimonial i política exterior:

Com tota monarquia autoritària de l'època, una part important dels esforços dels monarques es van adreçar a la política exterior. En primer lloc, per mitjà d'una intensa **política matrimonial**, els reis intentaren formalitzar aliances amb diversos regnes europeus, regits per l'objectiu d'aïllar França, el rival més poderós en aquell moment. Així, es tancà una aliança amb Maximilià I, l'emperador alemany, en casar la filla i hereva Joana amb el nét de l'emperador, Felip I. També es va tancar una aliança amb Anglaterra en casar l'altra filla, Caterina, amb el futur monarca angles, Enric VIII.

L'aïllament de França va permetre la recuperació per a Aragó del Rosselló i la Cerdanya i, a continuació s'organitzà un poderós exèrcit que va vèncer els francesos i permeté consolidar el domini de la Corona d'Aragó damunt Nàpols, també van conquerir Melilla, Orà, etc.

Descobrimet d'Amèrica:

L'esdeveniment més important va ser l'**expansió cap a Amèrica**. Des de la conquesta de les **Illes Canàries**, els castellans havien obert ruta a l'Atlàntic. Les propostes de Cristòfor Colom d'obrir una ruta nova cap als països asiàtics productors d'espècies en comptes de la tradicional que vorejava Àfrica en principi van ser rebutjades, però finalment Isabel les acceptà i va posar a la seua disposició mitjans per al viatge el 1492.

El descobriment en aquest viatge i en posteriors d'una terra ignota i la demanda dels reis dels drets damunt aquestes terres (Tractat de Tordesillas) van obrir una època nova per a la monarquia hispànica. Els primers anys del segle XVI es va explorar i conquerir el Carib i una part d'Amèrica Central i es va arribar al Pacífic.

## 9. L'IMPERI DELS ÀUSTRIES:

Carles I d'Espanya i V d'Alemanya, el fill de Joana, l'hereva dels reis Catòlics, i Felip d'Habsburg, el príncep alemany, va rebre una immensa herència que va ser una font inacabable de problemes. El seu fill Felip II s'esforçà per mantenir l'hegemonia a Europa i per consolidar la presència a Amèrica, però, els darrers Àustries, es van mostrar impotents per frenar la crisi interior i la pèrdua de protagonisme a Europa.

### 9.1 L'Imperi universal: Carles I:

La política exterior de Carles V va estar dominada per dos objectius: la supremacia de la dignitat imperial per damunt de les monarquies nacionals i defensar la cristiandat. Va mantenir una sèrie de guerres contra França, contra els turcs i contra els prínceps protestants alemanys. Quant al conflicte amb els protestants, l'emperador va tenir una actitud conciliadora. Però després del Concili de Trento i de la seua definició de l'ortodòxia catòlica, l'enfrontament es va fer inevitable. Malgrat els èxits inicials, Carles I va haver d'acceptar en la pau d'Ausburg, la igualtat del catolicisme i del protestantisme i la llibertat religiosa dels Estats alemanys. En abdicar en el seu fill Felip li va cedir tots els territoris llevat de les possessions alemanyes i el títol imperial, que passà al seu germà Ferran.

A l'interior d'Espanya, les Comunitats de Castella i de les Germanies de València van ser problemes greus. D'altra banda, les Germanies van ser un clàssic moviment antisenyorial, protagonitzat per sectors de la plebs urbana i els camperols contra la noblesa.

### 9.2 L'Imperi hispànic: Felip II:

La voluntat de **Felip II** per frenar l'expansió musulmana pel Mediterrani, organitzà una gran flota i es va **enfrontar als turcs**, que els derrotà a la batalla de Lepant. També es va enfrontar contra els anglesos, on va fundar l'Armada Invencible. La rebel·lió de Flandes va ser el problema més important del regnat. Els Països Baixos es van fragmentar en dues zones: el nord, protestant i aviat independent, i el sud, catòlic si sota dependència espanyola. L'annexió de Portugal, com a conseqüència dels enllaços matrimonials entre les dues cases reials.

### 9.3 Els intents fracassats de mantenir l'hegemonia a Europa:

**Felip II, Felip IV i Carles II**, van renunciar a les tasques del govern. El regnat de Felip II va tenir una pau relativa, l'expulsió dels moriscos (1609) amb la unitat religiosa. Felip IV va tornar a involucrar en els conflictes europeus amb **la Guerra dels Trenta Anys**. Malgrat algunes victòries inicials, molt aviat es van succeir les derrotes. La pau de Westfàlia va posar fi a la guerra i va mostrar ben clarament l'hegemonia francès en l'àmbit europeu i el declivi de la Monarquia hispànica.

El regnat del darrer dels Àustries, Carles II, va constituir el moment més crític de l'imperi a causa de la incapacitat del rei, la corrupció dels seus favorits, la greu crisi econòmica del país i l'evident retrocés en l'escena internacional.

RESUM:

**¶Tema 1:**

En que?, o que? Consisteix España?.

España era un país de contrast sobretot físics i culturals, era una unitat en la diversitat.

**¶Tema 2:**

L'home primitiu.

Vam parlar d'Atapuerca, parlar dels distints homínids (aparició de l'home?). Evolució del paleolític al neolític, les manifestacions de l'home primitiu: l'art rupestre.

**¶Tema 3:**

Pobles d'España ibers i celtes, pobles comerciants: fenicis grecs i cartaginesos (tema de les migracions).

**¶Tema 4:**

La romanització, les guerres púniques: teoria dels cercles concèntrics. Les etapes del domini romà. Anàlisi de la romanització (diversos aspectes 1,2,3,4 (esquema)). El judici crític de la romanització.

**¶Tema 5:**

Els visigots, les migracions dels pobles bàrbars (mapes), els limes (Danubi i Rin). L'assentament dels visigots i les diverses unions (unió social–jurídica, religiosa) Judici crític sobre la utilització d'aquesta unitat (tema 1).

**¶Tema 6:**

Els musulmans. Vinguda i derrota dels visigots. Les etapes del desenvolupament d'Al·Àndalus. La cultura i llegat musulmà, tema col·lateral: respecte a altres cultures.

**¶Tema 7:**

Els regnes cristians. La resistència cristiana, l'aparició dels regnes, la debilitat d'aquests regnes, el progressiu enfortiment i la supremacia a partir del s. XIII. Tema col·lateral la doble visió dels textos històrics.